

100 GODINA UČITELJSTVA U GOSPIĆU I LICI

Zbornik radova *Učitelj – između tradicije i suvremenosti*
The Teacher: Between Tradition and Modernity
Sveučilište u Zadru
Odjel za nastavničke studije u Gospiću
Gospić, 2021., 520 str.

Zbornik radova s naslovom *Učitelj – između tradicije i suvremenosti / The Teacher: Between Tradition and Modernity* proizašao je iz istoimenog Znanstvenostručnog skupa s međunarodnim sudjelovanjem 6. Dani Šime i Ante Starčevića, održanog u Gospiću 24. i 25. svibnja 2019. godine, kao središnji događaj obilježavanja 100. obljetnice učiteljskog obrazovanja u Gospiću i u Lici. Ukupno trideset radova autorica i autora iz Hrvatske i iz inozemstva, objavljenih u Zborniku, uredile su glavne urednice izv. prof. dr. sc. Sanja Vrcić-Mataija i dr. sc. Ines Cvitković Kalanjoš. Radovi obuhvaćaju raspon tema počevši od područja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, preko osnovnoškolskog i srednjoškolskog do visokoškolskog obrazovanja čime Zbornik kao cjelina doprinosi cjelovitom uvidu u povijest i suvremenost djelovanja učitelja u Gospiću i u Lici, ali i šire.

Polazeći od povijesnih promjena vezanih uz preustroj učiteljskih studija u Hrvatskoj, koje potiču višestruko promišljanje učiteljskog poziva, određenog poznavanjem struke i otvorenosti interdisciplinarnim znanstvenim, umjetničkim i stručnim izazovima budućih učitelja, u Zborniku je u prvi plan stavljen učitelj kao nastavljatelj tradicije, ali i kao inovator procesa stjecanja učiteljskih kompetencija čime je otvorena mogućnost za znanstveno, umjetničko, metodičko i stručno promišljanje učiteljskog poziva u povijesnom slijedu do suvremenosti. Radovi objavljeni u Zborniku svjedoče raznolikost promišljanja učiteljskog poziva temeljenog na kreativnosti, istraživačkom duhu, odgovornosti, uvažavanju tradicijskih vrijednosti, ali i okrenutosti izazovima suvremenih odgojnih i obrazovnih stremljenja.

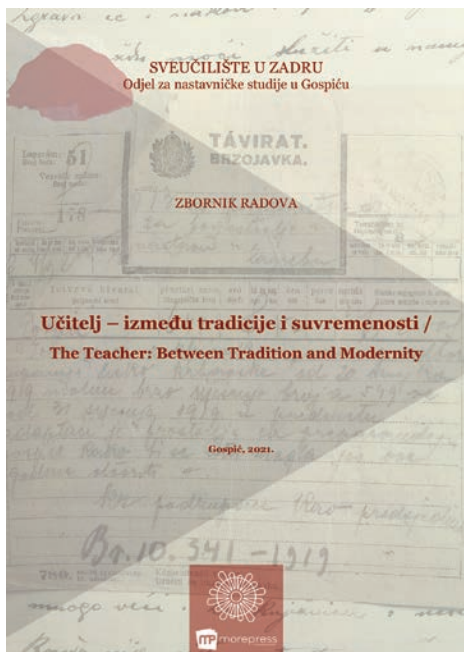
U predgovoru Zbornika, u tekstovima na hrvatskom i na engleskom jeziku, urednice predstavljaju povod za organizaciju Skupa te strukturu i sadržaj Zbornika. Uvodni dio Zbornika sadrži dva znanstvena rada izložena kao plenarna izlaganja na Skupu, autora dr. sc. Štefke Batinić i prof. dr. sc. Ante Bežena. Dr. sc. Štefka Batinić u svojem radu naglašava važnost obrazovanja učitelja u Hrvatskoj od sredine 19. stoljeća do danas, dok prof. dr. sc. Ante Bežen iznosi ključne probleme učiteljskog zanimanja danas te komponente koje čine njegovu suvremenu identitetsku sliku. Radovi sudionika Skupa podijeljeni su u Zborniku na četiri poglavlja prema podtemama, s naslovima: *Humanistička motrišta učiteljskog poziva*, *Kompetentnost suvremenog učitelja*, *Interdisciplinarnost na učiteljskom studiju i odgojno-obrazovnoj praksi* te *Poučavanje prirodoslovlja u kontekstu globalnih promjena*.

Prvo poglavlje, s naslovom *Humanistička motrišta učiteljskog poziva* donosi povijesna, filološka, kulturološka i teološko-filozofska promišljanja učiteljskog poziva. Pojedini radovi predstavljaju i važne spoznaje iz povijesti metodičke misli u nacionalnim i međunarodnim relacijama dok se dio radova bavi metodičkim pitanjima jezičnih kompetencija učenika kao i autora udžbenika. Najviše je radova u Zborniku posvećeno upravo humanističkim motrištima učiteljskog poziva (13). U njima je istaknuta uloga učitelja kao pokretača kulturnog života u društvu, izdvojeni su učitelji koji su se bavili književnošću te značajnim intelektualnim djelovanjem pri promicanju visokih moralnih vrijednosti u lokalnoj sredini. Posebno su dragocjeni radovi koji donose zanimljiva istraživanja ličke učiteljske tradicije popunjavajući praznine u znanstvenom valoriziranju zavičajne povijesti. Katica Balenović i Marija Romac bave se kolokacijskim kompetencijama učenika engleskoga kao stranoga jezika u osnovnoj školi, Jasminka Brala-Mudrovčić i Kristina Komin proučavaju funkcionalnost usmenoknjiževnih tekstova u udžbenicima Hrvatskog jezika, Katarina Ivon bavi se čitanjem odgojnog epistolara *U carstvu duše* Jagode Truhelke, dok Slađana Čuljat istražuje motivaciju studenata Ekonomike poduzetništva za učenjem stranog jezika struke. Metodičkim se temama bave radovi Tamare Gazdić-Alerić i Jelene Rogine (*Usklađenost teksta matematičkih udžbenika i radnih bilježnica za razrednu nastavu s propisanim udžbeničkim standardima*), potom Vlatke Dugački i Seada Nazibegovića (*Počeci bosanske metodičke škole i prakse u razrednoj nastavi pismenog izražavanja za austrougarske vladavine na primjeru Ivana Klarića i Edhema Mulabdića, suradnika Školskog vjesnika*) te Vesne Grahovac-Pražić (*Prvi udžbenik metodike Hrvatskog jezika*), dok se

zavičajnim (povijesnim, umjetničkim i književnim temama) bave radovi Antonie Došen (*Mjesta učenja – smjernice za izgradnju škola i njihov utjecaj na pedagoški rad dviju obrazovnih ustanova u Gospiću*), Ljubice Ilievske Radošević (*Zapisi novljanske školske spomenice (1880. – 1918.)*), Ivica Mataije (*Uloga učitelja i učiteljske škole u društvenom životu Gospića*), Draženka Tomića (*Filozofsko-odgojne teme u radijskim istupima Mandice Kovačević (1929. – 2011.)*), Ivane Odža (*Jure Turić – važnost „malenih“ u razvoju hrvatske dječje priče*) i Sanje Vrcić-Mataija (*Književne teme gospićkih učitelja*).

U drugom poglavlju, naslovljenom – *Kompetentnost suvremenog učitelja* nalaze se radovi posvećeni promišljanju obrazovnog modela temeljenog na osposobljenosti učitelja kao glavnih nositelja obrazovnih promjena. Radovi se bave svim razinama obrazovanja i njihovim sudionicima, uz znanstvene pristupe temama, kao i iskustvima iz prakse. Kroz šest radova koji pozornost stavljaju na promišljanje obrazovnog modela te s različitih stajališta propituju kompetencije suvremenih učitelja, odgajatelja i sveučilišnih profesora, donose se zanimljiva istraživanja novih nastavnih metoda na svim razinama obrazovanja. Milena Ivanuš-Grmek i Monika Mithans proučavaju aktivnu komunikaciju kao pretpostavku učeničke motivacije, Sanja Tatalović Vorkapić, Patricia Momić i Mirna Marić s psihološkog stajališta bave se kreativnošću i otpornošću kao važnim karakteristikama suvremenog odgajatelja, Nevenka Tatković i Dea Lazić u svom radu donose rezultate istraživanja stavova sveučilišnih nastavnika o humoru u visokoškolskoj nastavi, Smiljana Zrilić i Diana Nenandić-Bilen istražuju kvalitetu studijskog programa za stjecanje kompetencija za rad s učenicima s posebnim potrebama, Braco Tomljenović i Ivana Tomljenović analiziraju razlike u motoričkim sposobnostima učenika i učenica drugog razreda razredne nastave, dok se Anela Nikčević-Milković, Sanja Puškarić Delač i Tamara Lujčić bave suvremenim učiteljem kao kreatorom europskih i nacionalnih projekata.

Treće poglavlje, s naslovom *Interdisciplinarnost na učiteljskom studiju i odgojno-obrazovnoj praksi* sadrži radove u kojima autori raspravljaju o metodama rada te o suradnji i povezivanju nastavnih projekata na učiteljskim studijima sa znanstvenim i umjetničkim aktivnostima nastavnika. Među šest radova objavljenih u ovom poglavlju prevladavaju radovi iz područja likovne umjetnosti u kojima se propituje uloga umjetničkih sadržaja u okvirima (učiteljskih) studijskih programa, njihove uloge u afirmaciji učiteljske struke te uloge učitelja u stjecanju i razvijanju umjetničko-kreativnih potencijala učenika: Lara Badurina, *Nove platforme za učenje*,

Doroti Brajnov Botić i Magdalena Kudelik, *Tradicionalni i suvremeni pristup u nastavi likovne umjetnosti na primjeru nastavne jedinice slikarstvo i kiparstvo baroka u 3. razredu gimnazije*, Ines Cvitković Kalanjoš, *Dječji folklor u Ličko-senjskoj županiji*, Matjaž Duh i Špela Kresnik, *Monitoring Art and Design Strategies of Primary School Pupils*, Nina Licul i Letricija Linardić, *Stavovi učitelja i nastavnika o potrebnim kompetencijama i programima umjetničkog obrazovanja za rad u nastavi*, Iva Novak i Marta Kuliš Aralica, *Primjer rada pedagoškog odjela Muzeja za umjetnost i obrt: dvodnevna terenska nastava u muzeju*.

Četvrto poglavlje, posvećeno prirodoslovlju, s naslovom *Poučavanje prirodoslovlja u kontekstu globalnih promjena*, sadrži radove (3) kojima se propituje razumijevanje globalnih promjena i njihov utjecaj na sadržaje i metode rada unutar školskog sustava, otvarajući mogućnost kreativnog promišljanja uloge prirodoslovnih sadržaja u okvirima učiteljskih studijskih programa, njihove uloge u afirmaciji učiteljske struke te uloge učitelja u stjecanju i razvijanju prirodoslovno-istraživačkih potencijala učenika. Riječ je o sljedećim autorima i radovima posvećenima prirodoslovnim temama: Jadranka Brkić-Vejmelka i Nensi Segarić, *Aktivnosti učitelja za razumijevanje globalnih promjena*, Marica Mamut i Dinko Marin, *Zastupljenost sadržaja održivog razvoja i zaštite okoliša u nastavi Geografije u osnovnoškolskom programu* i Damir Mikoč, *O pravcu i što bi taj pojam značio u zakrivljenim svjetovima*.

Budući da se ovim Zbornikom promovira 100. obljetnica učiteljstva u Gospiću i u Lici, radovi posvećeni učiteljskoj struci, kao i Zbornik u cjelini, doprinose afirmaciji ove struke u suvremenom društvu. Pritom, s obzirom na tematsku interdisciplinarnost, ovaj je Zbornik zasigurno koristan izvor informacija i spoznaja praktičarima – učiteljima i odgajateljima, nastavnicima i studentima učiteljskih studija, zatim studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te studija filoloških i općenito kulturoloških usmjerenja, ali i široj javnosti.

Valja primijetiti i da se ovaj Zbornik radova uspješno nadovezuje na izložbe i izdanja Hrvatskog školskog muzeja u Zagrebu na temu povijesti učiteljskog poziva u Hrvatskoj, primjerice na izložbu *Učiteljice i učitelji u Hrvatskoj 1849. – 2009.* autorica Štefke Batinić i Sonje Gaćine Škalamere, postavljenoj u Malom salonu Muzeja Like u Gospiću 2019. godine.

Zbornik je objavljen na digitalnoj platformi Morepress Sveučilišta u Zadru (<https://morepress.unizd.hr/books/index.php/press/catalog/book/72>), što će svakako pridonijeti njegovoj boljoj dostupnosti i čitanosti.

Znanstvenom relevantnošću, stručnošću u metodologijskim pristupima i prezentiranju rezultata istraživanja odabranih istraživačkih problema te vrsnoćom primjerenog stila izražavanja, Zbornik radova *Učitelj – između tradicije i suvremenosti / The Teacher: Between Tradition and Modernity* Odjela za nastavničke studije u Gospiću, Sveučilišta u Zadru, pouzdan je putokaz znanstvenoj zajednici u novim istraživanjima povijesti i suvremenosti učiteljskog poziva.

Maja Verdonik